

164

Odbitka z pracy zbiorowej pod red. J. Fudakowskiego p. t. „Przyczynek do znajomości fauny Czarnohory” 1935 r. — Rozprawy i Sprawozdania Instytutu Badawczego Lasów Państwowych w Warszawie Nr. 8

13. PTAKI. (*Aves*).

A. Dunajewski (Kraków).

Uwagi ogólne.

Podczas mojego miesięcznego pobytu w rezerwacie czarnohorskim miałem sposobność zaobserwować 48 form ptaków, co równa się mniej więcej połowie ilości gatunków, których gniazdowanie zostało stwierdzone w Tatrach. Jest to liczba wcale pokaźna, biorąc pod uwagę, że w badaniach moich, ze względu na krótki okres czasu, musiałem się ograniczyć do wąskiego pasa wzdłuż Prutu, od 900 — 2000 m wys. n. p. m. Przez cały czas mojego pobytu nie spotkałem dwu gatunków ptaków, które były już w tej okolicy stwierdzone t. j. płochacza halnego *Prunella collaris* i orzechówki *Nucifraga caryocatactes*. Dłuższe obserwacje niewątpliwie pozwoliły by znaleźć te dwa gatunki i jeszcze kilka innych, gniazdowych, nie mówiąc o przelotnych.

Pod względem ilości osobników jest tu avifauna dość uboga. Szczyty ponad kosodrzewiną zamieszkują stale siwerniak *Anthus spinoletta* oraz drapieżce, jak pustulka *Cerchneis tinnunculus*. W miarę schodzenia niżej przybywa gatunków znacznie lecz osobników niewiele. Dla zarośli kosodrzewiny (*Pinus mughus*) charakterystycznym ptakiem jest kopciuszek *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*, obok niego zaś drozd obroźny *Turdus torquatus alpestris*. W reglu górnym znajdujemy przede wszystkim ziębę *Fringilla coelebs*, poza tem drozda obroźnego *Turdus t. alpestris* i dzięciolaka trójpalczastego *Picoides tridactylus alpinus*. Wyraźnie liczniej jest zamieszkały regiel dolny, którego zresztą tylko mały skrawek wchodzi w obręb rezerwatu. Przy obserwacji avifauny czarnohorskiej rzuca się w oczy duża stosunkowo ilość dużych ptaków drapieżnych, w stosunku do niewielkiej ilości ptaków które mogłyby im służyć za pokarm. Nie mając, odpowiedniej broni z powodu nieuzyskania pozwolenia na jej używanie w rezerwacie, mogłem zidentyfikować tylko kilka gatunków drapieżców, znajduje się ich tam jednak więcej niż poniżej podaje.

Spł do
S-10263
6, 9, 49
219

Systematyczny wykaz obserwowanych ptaków.

1. *Ciconia nigra* (L.). Ptak gniazdowy, nieliczny.
2. *Circaëtus gallicus* (Gm.). Spotkałem go dwa lub trzy razy.
3. *Accipiter nisus nisus* (L.). W reglu górnym spotkałem raz, liczniejszy jest w niżej położonych partjach.
4. *Buteo buteo buteo* (L.). Gnieździ się w reglu dolnym, w górnym widywałem go bardzo rzadko.
5. *Aquila chrysaëtos regalis* (Temm.). Widziałem orła przedniego kilkakrotnie.
6. *Cerchneis tinnunculus tinnunculus* (L.). Gnieździ się na skałach dancerskich (1600 m). Nad połoninami i koło szczytów dość liczna.
7. *Tetrao urogallus urogallus* L. Ptak gniazdowy, nierzadki.
8. *Lyrurus tetrix tetrix* (L.). Według opowiadania Hucułów i leśnych cietrzew znajduje się po południowej stronie gór i stamtąd czasem zalatuje. W literaturze podaje go dla Czarnohory Wajgel¹⁾; niewątpliwie gnieździ się w niższych partjach.
9. *Tetrastes bonasia rupestris* (Brehm.). Niezbyt liczny ptak gniazdowy. Nie miałem sposobności zdobyć żadnego okazu, przypuszczam jednak że ptaki tamtejsze należą do tej właśnie formy, gdyż sięga ona jeszcze dalej na północ.
10. *Scolopax rusticola rusticola* (L.). Sam spotkałem słonkę raz tylko, nad połoniną Pożyżewską, późnym wieczorem. Pora roku (25 lipca) wskazuje na okaz lęgowy. Według opowiadania w roku 1931 znaleziono gniazdo słonki w lesie koło Stacji Botanicznej.
11. *Cuculus canorus canorus* L. Ptak gniazdowy, niezbyt liczny. Okaz zabity: 29 VII, ♂ juv. wys. 1940 m.
12. *Bubo bubo bubo* (L.). Jedyńm dowodem występowania pułacza jest całkiem świeże pióro (lotka), znalezione przezemnie w lesie na wys. 1300 m.
13. *Caprimulgus europaeus europaeus* L. Spotkałem go parę razy i nie mogłem zdobyć żadnego okazu, z braku odpowiedniej broni. Ponieważ wszystkie ptaki gniazdowe polskie były zaliczane do tego podgatunku, przypuszczam że i czarnohorskie do niego należą. Dokładniejsze badania wykażą czy niebawi tam czasem przelotem *C. e. meridionalis*, obserwowany już w Polsce kilkakrotnie.
14. *Micropus apus apus* (L.). Jeżyki widywałem nad połoninami w wysokości (1300 — 1400 m), zwykle w większych stadach, zawsze

¹⁾ L. Wajgel, Pogląd na rzeźbę Czarnohory. Pom. Tow. Tatr. X. 1885.

tylko po deszczu. Podobne obserwacje zrobił Kocyan²⁾ w dolinach tatrzańskich. W obrębie rezerwatu nie znalazłem miejsca w którym by się gnieździły.

15. *Picoides tridactylus alpinus* (Brehm.). Dość liczny ptak gniazdowy w całym reglu górnym. Nie spotkałem go poniżej 900 m. Okazy zebrane: 2 VII, ♂ juv. 1330 m, 29 VII, ♀ wys. 1020 m.

16. *Dryobates maior maior* (L.). Bardzo pospolity w reglu dolnym, zdaje mi się że nie idzie ponad 1000 m. Okaz zabity: 24 VII ♀ wys. 960 m.

17. *Hirundo rustica rustica* L. Ostatnie okazy tego gatunku widziałem koło Worochty, nigdy zaś wyżej, nawet w przelocie.

18. *Delichon urbica urbica* (L.). Najwyżej położone gniazdo znalazłem w Zawojeli (900 m), wyżej zaś parokrotnie spotkałem ją nad poloninami.

19. *Troglodytes troglodytes troglodytes* (L.). Bardzo liczny ptak gniazdowy w całym reglu górnym. Okazy zabite: 15 VII, ♂ wys. 1330 m, 27 VII, — juv. wys. 1275 m.

20. *Cinclus cinclus orientalis* Stres. Liczny wzdłuż całego Prutu i drobniejszych potoków. Okazy zabite: 6 VII, ♂ wys. 980 m, 12 VII, ♂ wys. 1200 m.

21. *Prunella modularis modularis* (L.). Niezbyt liczny ptak gniazdowy w górnym reglu. Okazy zabite: 23 VII, ♂ juv. wys. 1330 m, 27 VII, — juv. wys. 1330 m.

22. *Erithacus rubecula rubecula* (L.). W całym reglu górnym pospolity ale nieliczny ptak gniazdowy. Okazy zabite: 17 VII, ♀ wys. 980 m, 27 VII, ♂ juv. wys. 1330 m.

23. *Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Gm.). Pospolity ptak gniazdowy w kosodrzewinie. Okaz zabity: 8 VII, ♂ juv. wys. 1600 m.

24. *Oenanthe oenanthe oenanthe* (L.). Spotkałem ją dwukrotnie: pod Breskułem na wys. 1550 m i drugi raz koło Niesamowitego jeziora na wys. 1761 m. Nie mogłem zdobyć żadnego okazu, jest to jednak ptak tak charakterystycznie upierzony że nie może zachodzić obawa pomyłki w rozpoznaniu.

25. *Turdus torquatus alpestris* (Brehm.). Drozd obrożny jest liczny ptakiem gniazdowym w reglu górnym i kosodrzewinie. Okazy zebrane: 2 VII, ♀ wys. 1375 m, 4 VII, ♂ juv. 1375 m, 5 VII — juv. wys. 1360 m, 8 VII, ♂ wys. 1700 m.

26. *Turdus viscivorus viscivorus* L. W reglu górnym spotkałem go dopiero koło 20 lipca w dużych stadach. Okaz zabity: 20 VII, ♂ wys. 1330 m.

²⁾ A. Kocyan, Ptaki spostrzegane po półn. stronie Tatr. Pam. Tow. Tatr. IX, 1884.

27. *Monachus atricapillus atricapillus* (L.). Nieliczna w reglu dolnym części górnego, mniej więcej do wys. 1100 m, wyżej zaś nigdy jej nie spotkałem. Okaz zabity: 6 VII, ♂ wys. 1060 m.

28. *Phylloscopus collybita subsp.*? Na podstawie jednego okazu nie mogę oznaczyć przynależności podgatunkowej. Świstunka rudawa jest wogóle w reglu górnym bardzo nieliczna, słyszałem jej głos zaledwie parę razy i zaledwie jeden okaz mogłem zdobyć. Okaz zabity: 19 VII, ♂ wys. 1100 m.

29. *Phylloscopus trochilus subsp.*? Gatunek ten na ziemiach Polskich wymaga jeszcze dokładniejszych badań, dlatego wstrzymuję się z oznaczeniem podgatunkowym ptaków czarnohorskich. Świstunka piecuszek jest niezbyt liczny ptakiem gniazdowym w reglu górnym. Okazy zebrane: 8 VII, ♂ wys. 1400 m, 23 VII, ♀ juv. wys. 1330 m, 23 VII, ♀ juv. wys. 1330 m.

30. *Enneoctonus collurio collurio* (L.). Nierzadki w niżej położonych okolicach, pojedyncze okazy można spotkać jeszcze na wys. 900 m. Okaz zabity: 24 VII, ♂ wys. 900 m.

31. *Regulus regulus regulus* (L.). Liczny ptak gniazdowy w całym reglu górnym. Okaz zabity: 10 VII, ♂ wys. 1320 m.

32. *Poecile atricapilla assimilis* (Brehm). Nieliczna w reglu górnym. Okaz zabity: 13 VII, ♂ wys. 1200 m.

33. *Lophophanes cristatus cristatus* (L.). W całym reglu pospolity ptak gniazdowy. Należało by zbadać czy nie zalatują tu z południowych stoków *L. c. mitratus*. Okaz zabity: 12 VII, ♂ wys. 1300 m.

34. *Periparus ater abietum* (Brehm). Liczny ptak gniazdowy w reglu górnym i dolnym. Okazy zabite: 3 VII, ♀ juv. wys. 1350 m, 27 VII — juv. 1350 m, 27 VII — juv. 1370 m.

35. *Sitta europaea subsp.*? Widziałem tylko jeden okaz koło Połoniny Pożyżewskiej, nie mogłem więc oznaczyć podgatunku.

36. *Certhia familiaris familiaris* L. Pospolity ale nieliczny ptak gniazdowy w reglu górnym. Okaz zabity: 28 VII, ♂ wys. 1330 m.

37. *Motacilla alba alba* L. Dość liczna nad Prutem aż do wys. 900 m.

38. *Colobates cinerea cinerea* (Tunst.). Wzdłuż Prutu i jego dopływów, oraz w lesie, nawet daleko od wody, pospolita. Spotykałem ją jeszcze na wys. 1550 m. Okazy zabite: 22 VII, ♀ wys. 1260 m, 25 VII, ♂ wys. 1330 m.

39. *Anthus pratensis* (L.). Dwie lub trzy pary świergotka tego gnieździły się na Połoninie Pożyżewskiej.

40. *Anthus trivialis trivialis* (L.). Dość pospolity ptak gniazdowy w reglu górnym. Okazy zabite: 2 VII, ♂ wys. 1330 m, 4 VII, ♂ wys. 1350 m, 19 VII, ♀ wys. 1330 m.

41. *Anthus spinoletta spinoletta* (L.). Powyżej granicy lasu, na połoninach i w kosodrzewinie, od 1300 — 2000 m, liczny ptak gniazdowy. Okazy zabite: 5 VII, ♂ wys. 1690 m, 5 VII, ♂ wys. 1720 m, 8 VII, ♂ wys. 1680 m, 11 VII, ♀ wys. 1700 m, 14 VII, ♀ wys. 1740 m, 23 VII, ♀ wys. 1350 m.

42. *Spinus spinus* (L.). Dość liczny w reglu górnym. Okaz zabity: 7 VII, ♂ wys. 1470 m.

43. *Fringilla coelebs coelebs* L. Liczny, bardzo dla regła górnego charakterystyczny, ptak gniazdowy. Okaz zabity: 15 VII, ♀ wys. 1330 m.

44. *Loxia curvirostra curvirostra* L. Spotkałem go zaledwie trzy razy. Okaz kolekcji: 21 VII, ♀ wys. 1330 m.

45. *Pyrrhula pyrrhula coccinea* (Gm.). Dość pospolity ptak gniazdowy w reglu górnym, spotykany i w kosodrzewinie. Okazy zabite: 4 VII, ♂ wys. 1330 m, 4 VII, ♀ wys. 1330 m, 22 VII, ♂ juv. wys. 1330 m, 23 VII, ♂ wys. 1330 m, 24 VII, ♀ wys. 1150 m. 23 VII, ♂ wys. 1300 m.

46. *Garrulus glandarius glandarius* (L.). Ptak gniazdowy w reglu górnym aż po granicę lasu, niezbyt liczny. Okaz zabity: 19 VII, ♀ wys. 1320 m.

46. *Pica pica pica* (L.). Oznaczenie podgatunku prowizoryczne, aż do dokładniejszego zbadania ptaków gniazdowych z innych okolic Polski. Nieliczna w niższych partjach, do 950 m. Okaz zabity: 24 VII, ♂ wys. 900 m.

47. *Corvus corax corax* L. Widziałem kilka razy pojedyncze okazy przelatujące na znacznych wysokościach. (1500 — 2000 m).

48. *Corvus cornix cornix* L. Pojedyncze okazy lub małe stadka widywałem czasem na połoninach do 1400 m.

Résumé.

49 espèces d'oiseaux a été pris ou observés entre 900 et 2000 m d'altitude. La présence des espèces suivantes est à noter:

Ciconia nigra (L.) rare.

Aquila chrysaetos regalis (Temm), observé plusieurs fois.

Tetrao urogallus urogallus (L.), pas rare.

Bubo bubo bubo (L.). La présence du Grand Duc fut trahie par une plume trouvée.

Picoides tridactylus alpinus (Brehm), assez commun, se niche.

Delichon urbica urbica (L.), se niche à 900 m d'altitude; observé voltigeant au-dessus des prairies alpestres à la hauteur de plus de 1350 m.

Cinclus cinclus orientalis St r e s. Assez commun aux bords des ruisseaux jusqu'à 1200 m, d'altitude.

Turdus torquatus alpestris (B r e h m), commun dans les forêts d'épicéa et les broussailles de pin de montagnes jusqu' à 1700 m d'alt.

Anthus pratensis (L.), plusieurs exemplaires à 1350 m.

Anthus trivialis trivialis (L.). Assez commun à la limite supérieure, des forêts d'épicéa à ap. 1300 m.

Anthus spinoletta spinoletta (L.). Commun dans les prairies alpestres et broussailles de pin de montagnes.

Fringilla coelebs coelebs (L.). En grand nombre, espèce caractéristique aux forêts d'épicéa.

Pyrrhula pyrrhula coccinea (Gm.). Assez commun à la limite des forêts et parfois parmi les pins de montagnes. Le niche dans les forêts d'épicéa.

